

YABANCI ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN TÜRKÇE DİL BİLGİSİ KİTAPLARINDAKİ ETKİNLİKLERİN DİL İŞLEVLERİNE GÖRE İNCELENMESİ*

Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

EDA ARAT**

Öz

Dilin kullanım boyutuyla doğrudan ilişkili olan dil işlevleri, dil bilgisi yapılarının iletişim ortamlarında uygun bağlamlar içerisinde kullanılması ile ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle dil bilgisi kuralları tek başına bir anlam ifade etmemekte, kullanıldıkları bağlam içerisinde farklı anlamlar kazanmaktadır. Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış ders kitaplarında bulunan dil bilgisi etkinliklerinde yer alan dil işlevlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında dil bilgisi öğretimi için özel olarak hazırlanmış olmasından dolayı "Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1-A2-B1" ve "Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi B2-C1" kitapları araştırma nesnesi olarak seçilmiş ve söz konusu kitaplar doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler, seviyelere göre hazırlanmış olan tablolarda sunulmuştur. Bu tablolarda; incelenen kitaplardaki dil bilgisi uygulamalarında yer alan dil işlevlerine, işlevlerin sıklık oranlarına, bu işlevlerin hangi dil bilgisi yapılarıyla verildiğine, TYDÖP'te hangi dil bilgisi yapısı ile eşleştiğine ve kitaplardaki dil bilgisi uygulamalarından seçilen örneklerle yer verilmiştir. Çalışmada dil işlevleri yönünden incelenen Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitaplarında toplamda 1761 dil işlevinin yer aldığı; bu işlevlerin dağılımının ise A1 seviyesinde 9'u farklı olmak üzere 195, A2 seviyesinde 28'i farklı olmak üzere 375, A2 seviyesinde 37'si farklı olmak üzere 405, B2 seviyesinde 27'si farklı olmak üzere 386, C1 seviyesinde ise 38'i farklı olmak üzere 400 olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, kitaplarda en fazla ve en az yer verilen işlevlerin her seviyede değiştiği; dil işlevlerinin B2 seviyesi dışında seviyeler ilerledikçe çeşitliliğinin ve sayısının arttığı belirlenmiştir.

* **İntihal Taraması/Plagiarism Detection:** Bu makale intihal taramasından geçirildi/This paper was checked for plagiarism.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Eda Arat).

Geliş/Received: 19 Mayıs/May 2023 | **Kabul/Accepted:** 3 Mayıs/May 2024 | **Yayın/Published:** 30 Haziran/June 2024

Atıf/Cite as: Eda Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi, Edebiyat Bilimleri 6 (Haziran/July 2024), 59-103 <https://doi.org/10.5281/zenodo.1260091>

** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. edapolatarat@gmail.com ORCID: 0000-0002-9443-6985

Anahtar kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dil bilgisi öğretimi, dil işlevleri, materyal.

Abstract

Language functions, which are directly related to the usage dimension of language, emerge with the use of grammatical structures in appropriate contexts in communication environments. In other words, grammar rules do not make sense on their own, they gain different meanings within the context in which they are used. In this study, it is aimed to determine the language functions in the grammar activities in the textbooks prepared for teaching Turkish as a foreign language. For this purpose, "Gazi University Turkish Language Knowledge for Foreigners A1-A2-B1" and "Gazi University Turkish Language Knowledge for Foreigners B2-C1" textbooks were selected as the research object because they were specially prepared for grammar teaching in the field of teaching Turkish as a foreign language and these books were analyzed using document analysis method. The data obtained in the study are presented in tables prepared according to the levels. In these tables; the language functions in the grammar practices in the analyzed books, the frequency rates of the functions, which grammar structures these functions are given with, which grammar structure they match with in the TYDÖP and the examples selected from the grammar practices in the books are given. In the study, it was determined that there were 1761 language functions in total in Gazi University Language Arts for International Students textbooks analyzed in terms of language functions; the distribution of these functions was 195 at A1 level with 9 different ones, 375 at A2 level with 28 different ones, 405 at A2 level with 37 different ones, 386 at B2 level with 27 different ones, and 400 at C1 level with 38 different ones. As a result of the study, it was determined that the most and least functions in the books changed at each level, and the variety and number of language functions increased as the levels progressed, except for the B2 level.

60

Key words: Teaching Turkish as a foreign language, grammar teaching, language functions, material.

Giriş

Günümüzde gelişen teknoloji ve yaşam koşullarının değişimi ile beraber artan iletişim ihtiyacı, dil öğretimi ve öğrenimi alanını da etkilemiş, bu durum bireyler tarafından yabancı dil öğrenmenin artık bir gereklilik olduğunun farkına varılmasına neden olmuştur. Günümüz şartlarında artık iletişimsel yaklaşım temel alınmış; öğrencinin isteklerinin, beklentilerinin, ihtiyaçlarının, bireysel farklılıklarının, öğrenme doğasının ve dolayısıyla da iletişimin bulunduğu bir dil öğretimi anlayışına geçilmiştir. Yabancı dil öğrenimi ve öğretimine yönelik bakış açısında yaşanan bu değişim, dil öğretimini temelden etkileyerek öğrenci merkezli programların hazırlanmasına, öğretim yöntem ve tekniklerinin değişerek yeni yöntemlerin ve tekniklerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Gelişen bu sürecin bir getirisi olarak yabancı dil öğretimi ve öğrenimini destekleyen, öğretimin etkinliğini artıran, öğretim sürecinin yürütülmesinde ve yönlendirilmesinde en önemli unsurlardan biri olarak görülen ders materyalleri de değişmiş, dönemin şartlarına uyum sağlayarak öğretimin merkezinde yer almaya başlamıştır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan materyaller; dil öğretimi ve öğreniminin amacına uygun olarak gerçekleştirilmesi ve öğretimin etkinliğinin artırılabilmesi için süreç boyunca öğretici tarafından sunulan veya öğrenci tarafından bireysel olarak erişilip

kullanılabilen malzemelerdir. Bu malzemeler, dil öğrenimi ve öğretiminin doğası gereği farklı öğrenme ortamlarında kullanılabileceği düşünülerek oluşturulmuş, dil öğretimi için özel olarak hazırlanmış olabileceği gibi hâlihazırda var olan malzemeler arasından amaca yönelik olarak seçilmiş her türlü yazılı, basılı, sesli, görüntülü, sesli/görüntülü, dokunsal veya elektronik araçlar şeklinde tarif edilebilir.

Yabancı dil öğretimi birçok boyutu bulunan, belirli aşamaları gerektiren ve uzun bir zaman dilimini kapsayan bir süreci içermektedir. Bu süreci destekleyen, sürecin yürütülmesine olanak sağlayan ve öğretimi kolaylaştıran en önemli unsur ise alana yönelik olarak hazırlanmış olan materyallerdir. Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanabilmeleri noktasında materyallerin geliştirilmesi ve kullanımı, üzerinde önemle durulması gereken konuların başında gelmektedir. Yalın (2010, s. 82-90) materyallerin; çoklu öğrenme ortamı sağlaması, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olması, hedeflenen konuya dikkat çekmesi, öğrenilenlerin hatırlanmasını kolaylaştırması, soyut kavramları somutlaştırması, zamandan tasarruf sağlaması, gözlem yapma fırsatı tanınması, öğrencilere farklı zamanlarda tutarlı içeriğin sunulmasına katkıda bulunması, tekrar kullanılabilmesi, hedeflenen davranışları basitleştirerek anlaşılmayı kolaylaştırması gibi özelliklerinin bulunduğu değerlendirilerek yabancı dil öğretimindeki yerini vurgulamaktadır. Tomlinson (2013, s. 28-29) ise yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin bazı özellikler taşıması gerektiğini ifade etmekte ve bu özelliklerin:

1. Yenilik ve çeşitlilik sunarak öğrencilerde etki yaratmak
2. Öğrencilerin dil öğretimi sırasında kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olmak
3. Öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırmalarına katkı sağlamak
4. Öğrencilere dilin otantik kullanımını göstermek
5. Öğrencilerin dikkatini girdinin dilsel özelliklerine çekmek
6. Öğrencilere iletişimsel amaçlara ulaşmak için hedef dili kullanma fırsatı sağlamak
7. Hem sağ hem de sol beyin faaliyetlerini harekete geçirip duygusal katılımı teşvik ederek öğrenme potansiyelini en üst düzeye çıkarmak
8. Geri bildirim için fırsat sağlamak
9. Öğrencinin kültürel farkındalık ve duyarlılık geliştirmesine yardımcı olmak

olduğunu belirtmektedir. Bu noktadan hareketle öğrenme-öğretme sürecinde materyallerden yararlanılmasının, konuların daha etkili sunulmasını sağladığı ve öğrenme zamanından tasarruf etme olanağı sunduğu söylenebilir. Ayrıca materyaller öğretimi daha zevkli ve anlaşılır hâle getirdiği için öğrenmeye ayrılan süre daha verimli geçmekte ve öğretim hizmetinin niteliği artmaktadır (Demirel, 2007, s. 58). Ancak derslerde kullanılmak üzere hazırlanan veya seçilen materyallerin hedeflenen davranışların öğrenciler tarafından kazanılabilmesi ve öğretimde etkili olabilmesi için bazı ilkelere göre hazırlanmış olması gerekmektedir. Bu ilkeler; *anlamlılık, bilinenden başlama, çok örnek, görelilik, seçicilik, tamamlama, fonun anlamlılığı, kapalılık, birleştiricilik, algıda değişmezlik, derinlik, yenilik, basitlik, hedef-davranış ve öğrenciye uygunluk ilkesi* şeklinde sıralanabilir (Halis, 2002; Demirel, Altun

vd., 2011; Bağçeci ve Kılıç, 2012). Bu ilkelerden hareketle materyallerin öğrenciler tarafından kolay okunabilir ve en az çaba ile kısa zamanda bilgiye ulaşılabilir olması, materyallerde kullanılan nesnelere ilk bakışta kavranabilmesi, materyal içeriğinin uyumlu olması ve bütünlük taşıması, kullanılan yazıların açık, net ve anlaşılır olması, materyallerde kullanılan renklerin uyumlu ve abartıdan uzak olacak şekilde seçilmesi, resim, çizim, yazı boyutu ve örneklerde öğrencinin bireysel farklılıklarının dikkate alınması gerektiği söylenilebilir (Şimşek, 1997, s. 69).

Materyal geliştirme ilkeleri göz önüne alındığında yabancı dil öğretiminde materyal geliştirmeyi, materyallerin seçimi ve kullanımını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen bazı faktörler bulunduğu görülmektedir. Bu faktörleri:

- Öğrenci faktörleri: Öğrenci ilgi alanları, dil ihtiyaçları, öğrenme stili tercihi, motivasyonları, öğrenci deneyimi, öğrencinin ana dili, öğrenci okuryazarlığı, ikinci/yabancı dili öğrenme amacı.
- Öğretici faktörleri: Öğreticinin dil yeterliliği, eğitim ve deneyim, kültürel arka plan, tercih edilen öğretim tarzı, özgüven ve yetkinlik, zaman uygunluğu.
- Bağlamsal faktörler: Okul kültürü, sınıf şartları, sınıfın boyutu, kaynaklar, müfredat, öğrenme için bağlamsal amaç

şeklinde sınıflandırmak mümkündür (Howard ve Major, 2004; Richards, 2006; Brown ve Raza, 2019). Bu faktörler, yabancı dil öğretiminde materyallerin geliştirilmesi ve kullanılması sırasında hedef kitlenin geçmişinin, özelliklerinin, amacının ve ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini; öğreticilerin yeterliliklerinin ve özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının önem taşıdığını; öğrenmenin gerçekleşmesinde öğrenme ortamının ve bağlamın öğretimden ayrı düşünülmemesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca bu özellikler hangi hedef kitleye, neyin, ne kadar, nasıl, nerede, hangi koşullarda ve ne tür materyaller kullanılarak öğretileceğinin belirlenmesini de etkilemektedir.

Yabancı dil öğrenen her hedef kitlede olduğu gibi Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen hedef kitlenin de öğrenme sürecinde kullanılan materyaller öğretimin temelinde yer almakta, öğretimden ayrı düşünülememektedir. Duman (2013, s. 5-7), yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi ve öğretiminde kullanılan materyallerde bulunması gereken özellikleri:

- Hedef kitlenin hazırbulunuşluk düzeylerine dikkat edilmesi
- Materyallerin kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru bir sıra takip etmesi
- Materyallerin iletişimsel metoda göre hazırlanmış olması ve öğrenme sürecinde öğrenciyi aktifleştirmesi
- Öğrencilerin bilgi düzeylerine uygun hazırlanması
- Materyalde bir seferde tek bir yapı verilmesi
- Materyal içeriği belirlenirken hedef kitlenin yaşının, ilgi alanlarının, dil öğrenmedeki amaçlarının dikkate alınması
- Türkçe öğretmek için hazırlanan ders materyallerinin Türk kültürünü aktarıcı özellikler taşıması

şeklinde belirtmekte ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyallerin konuşma, yazma, okuduğunu ve dinlediğini anlama becerisini geliştirmeye yönelik olması gerektiğini vurgulamaktadır. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda

(TYDÖP) (2020, s. 13) ise öğrencinin sahip olması gereken özellikler arasında 21. yüzyıl becerilerinin bulunduğu, dolayısıyla da Türkçe öğretimi için hazırlanacak materyallerin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlik ve görevleri içermesi gerektiği belirtilmektedir. Bahsi geçen bu hususların Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan bütün materyallerde aranması gerekmektedir. Bu materyallerden biri de dil öğretimi amacıyla hazırlanmış olan öğretim setleridir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, öğretim sürecinin temelini oluşturan dil öğretim setlerinin bu bakımdan incelenmesi önemlidir. Dolayısıyla dil işlevlerinin temel alındığı kitapların bu açıdan incelenmesinde fayda olduğu düşünülmektedir.

Dil Bilgisi Öğretimi, Dil İşlevleri ve Materyal Geliştirme

Ses, kelime ve cümleleri inceleyen ve bunlar arasındaki anlam ilişkilerini ve kuralları tespit eden bir bilim dalı olarak görülen dil bilgisinin (Kurnaz, 2020, s. 308) yabancı dil öğretimindeki yeri ve öğretilip öğretilmemesi veya neyin ne kadar öğretilmesi gerektiği uzun yıllardır tartışılan bir konudur. Göçen ve Okur (2014, s. 334) dil bilgisinin öğretilmesi konusunda hedef dilin yapısının, öğrenilme zorluğunun ve dilin öğretildiği hedef kitlenin temel alınması gerektiğini ifade etmektedir. Bölükbaş Kaya (2021, s. 3) her dilin kendine ait bir içeriği ve kurallar sistemi bulunduğunu, dil bilgisinin ise dili oluşturan içeriğin ve bu içeriğin dil kullanıcıları tarafından bir arada kullanılmasını sağlayan kuralların tamamı olarak tanımlanabileceğini söylemekte ve dil bilgisinin kapsamını belirtirken;

- Dilin kurallarını ortaya koyduğunu
- Dile ait yapıları incelediğini
- Dilin doğuşunu ve gelişimini araştırdığını
- Dilin yapısına yönelik genellemeler oluşturduğunu
- Dilin yapısının ve dilsel birimlerin nasıl oluştuğunu açıkladığını
- Dili oluşturan ses, sözcük, cümle gibi unsurları incelediğini
- Dil kullanıcılarına sınırsız sayıda cümle üretebilme imkânı sunduğunu
- Dili doğru kullanmak için gerekli olan kuralları kapsadığını
- Dilin kullanımına dair kurallar için bir sistem oluşturduğunu
- Dilin doğru bir şekilde konuşulması ve yazılmasına olanak tanıdığını

ifade etmektedir. İşlevsel dil bilgisi ise dilin dolayısıyla da dil bilgisi yapılarının işlevsel olarak kullanılmasını içermektedir. Benzer (2020, s. 4) işlevsel dil bilgisinin; kullanılan dile odaklandığını, kuralları belirlemek yerine dili betimlemeyi hedeflediğini ve bunu yaparken dili kullanımdan ayrı düşünmeden ele aldığını, dilin yapısı ve yapıların sahip olduğu işlevleri dil kullanıcılarına bağlam içerisinde görme olanağı tanıdığını belirtmektedir. İşcan (2007, s. 257-258) ise işlevsel dil bilgisinin; bir dile ait yapıların belirli bir metin içerisindeki kullanımının, neden seçildiklerinin ve hangi işlevleri içerdiklerinin belirlenmesini amaçladığını dile getirmektedir. Ona göre, etkin ve kalıcı bir yabancı dil öğretimi gerçekleştirebilmek için dil bilgisinin işlevsel yönünün ön plana çıkarılması ve buna yönelik yöntem ve teknik kullanılması gerekmektedir. Buradan hareketle bir sistemler bütünü olan dilin; ses bilgisi, biçim bilgisi, cümle bilgisi ve anlam bilgisini içerdiği ve dile ait kuralların da bu alanların incelenmesi ile ortaya çıktığı görülmektedir. Bir yabancı dile hâkim olabilmek ise bu dört alana yönelik kuralları sadece bilmeyi değil, aynı

zamanda işlevsel bir şekilde kullanmayı gerektirmektedir (Kurnaz, 2020, s. 308). Ayrıca yabancı dil öğreniminde ve öğretiminde dil bilgisi öğretimi, alımlama ve üretime yönelik becerilerin geliştirmesiyle de doğrudan ilişkilidir ve eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Albayrak (2022, s. 830) yabancı dil öğretiminin hem bu becerilerin gelişimini hem de dilin ses, biçim ve cümle yapıları ile kelimelerin kullanım boyutlarını kapsayan bilgilerin öğrencilere sezdirilmesi yoluyla onların hedef dili doğru ve etkin bir şekilde kullanabilmelerini amaçladığını dile getirmektedir. Ayrıca dil bilgisi, biçim ve kuralları kapsayan yapıları içerse de temelinde bir "anlam"ı anlatmak için uygun bağlamlarda kullanılmaları gerekmektedir. Buradan yola çıkarak yabancı dil öğretiminin temel amacının dil bilgisi kurallarının hedef dilde bir anlam aktarmak için iletişim kurarken kullanılması olduğu ve bu nedenle de dil bilgisi ile iletişim arasında doğrudan bir bağlantı bulunduğu söylenebilir (Kınay, 2015, s. 248). Karatay ve Kaya (2019, s. 2) hedef dildeki dil bilgisi yapılarının işleyiş biçimleri ve nasıl kullanıldığına yönelik bilgilerin öğrenciler tarafından bilinmesinin sağlıklı bir iletişim kurma noktasında gerekli olduğunu belirtmekte; bu yapıları ana dili konuşucularının farkında olmadan doğal yollarla edindiğini, ikinci/yabancı dil öğretiminde ise başlangıçta dolaylı olarak öğretilse de ilerleyen seviyelerde etkili ve doğru bir iletişim kurulabilmesi için doğrudan öğretildiğini vurgulamaktadır. Sebzecioğlu (2016: 111) dil bilgisi öğretiminde yapıların öğrencilere ezberletilen bir süreç olmaması gerektiğini, dilsel yapıların anlama ve kullanım amacına yönelik işlevlerine de yer verilmesinin önem taşıdığını belirtmektedir. Thornbury (2002, s. 15-17) yabancı dil öğretiminde dil bilgisinin neden gerekli olduğunu:

64

- Yabancı dil öğrenimi ve öğretiminin bir kısmını sözcük ve kalıp yapılar oluşturmaktadır. Ancak öğrencilerin ezberleyebilecekleri yapıların ve sözcüklerinde bir sınırı bulunmaktadır. Öğrenciler, dil bilgisi ile hedef dilin kurallarını öğrenerek sınırsız sayıda yeni cümle kurabilirler.
- Dil bilgisi, hedef dildeki anlam inceliklerini gösterme ve anlam belirsizliklerini giderme noktasında önem taşımaktadır.
- Dil öğrencileri hedef dilde belirli bir seviyeye ulaştıklarında ilerlemeleri zorlaşmaya veya durağanlaşmaya başlayabilir. Bu duruma "fosilleşme" denilmektedir. Araştırmalar, dil bilgisi eğitimi almayan öğrencilerin, dil bilgisi eğitimi alan öğrencilere göre dilsel yeterliliklerinin daha hızlı fosilleştiğini göstermektedir. Dil bilgisi öğrenimi ve öğretimi ile dilsel ilerlemenin durması engellenebilir.
- Yabancı dil öğretiminde öncelik dil yapılarının farkına varılmasıdır. Dil bilgisi öğrenimi ve öğretimi, öğrencilerin hedef dilin konuşulduğu ortamlarda kullanılan dil bilgisi yapılarını tanımalarını ve bu yapılardaki anlamı fark etmelerini sağlamaktadır.
- Hedef dil, öğrenciler tarafından oldukça karmaşık bir sistem olarak görülebilmektedir. Fakat öğrenciler dil bilgisi yapılarını öğrendiklerinde dilin daha belirli sınırlara sahip, açık, sistemli ve öğrenilebilir olduğunu fark etmektedir.
- Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğrencilere, öğrencilere öğretilecek olan ve düzenli olarak değerlendirilebilecekleri bir kurallar bütünü sunmaktadır.
- Yabancı dil öğretiminde öğrenciler geçmiş deneyimlerinden dolayı dilin kurallarına yönelik bilgi edinme beklentisine girebilirler. Dil bilgisi, öğrencilere

öğrencilerin bu beklentilerini karşılayabilme olanağı tanımaktadır. (akt. Bölükbaş Kaya, 2021, s. 11-12)

şeklinde ifade etmektedir. Bu noktadan hareketle yabancı dil öğretiminde dil bilgisinin; öğrencilerin öğrendikleri sınırlı sayıdaki yapı ile sınırsız sayıda yeni cümle üretebilmesi, hedef dilin kullanımda anlamsal farklılıkların anlaşılabilmesi ve anlam belirsizliklerinin giderilmesi, öğrencilerin karşılaştıkları anlama ve anlatma güçlüklerinin üstesinden gelmeleri için gerekli olduğu görülmektedir. Özbay (2013, s. 153-154) dil bilgisi öğretimi sırasında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar olduğunu dile getirmekte ve bu hususları:

- Öğretim sırasında bilgilerin, öğrencilerin öğrenme yaşantılarından yola çıkılarak somutlaştırılması
- Dil bilgisi yapılarının konuşma, okuma, dinleme ve yazma çalışmalarının içerisinde işlevsel olarak yer alması
- Dil bilgisinin bir amaç olarak görülmesinden ziyade anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesini sağlamaya yönelik bir araç olarak görülmesi
- Dil bilgisi yapılarının bağlam içinde sunulması
- Dil bilgisi öğretimi sırasında tek bir yöntem yerine konunun özelliği dikkate alınarak farklı yöntemlerin seçilmesi ve böylece çeşitliliğin oluşturulması
- Dil bilgisi yapılarının birbirinden bağımsız parçalar olarak değil, birbirini tamamlayan yapılar olarak sunulması ve konular arasındaki ilişkinin göz önüne alınması
- Dil bilgisi yapılarının öğrencilere örneklerden hareketle sezdirilmesi
- Hedef dilin yapısı ve işleyişi dikkate alınarak ders kitapları ve dil bilgisi öğretim sürecinde biçim ve işleve beraber yer verilmesi
- Dil bilgisi öğretiminde, öğretim programının benimsediği yaklaşım, yöntem ve tekniklerin göz önüne alınması

biçiminde açıklamaktadır. Bu hususlar dikkate alındığında yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminin bazı ilkeler çerçevesinde verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Erdem ve Bahşi (2019, s. 194-197) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretim ilkelerini açıklarken;

1. Örneklerin günlük hayattan seçilmesi ve hedef dilin kültüründen izler taşıması
2. Öğretimin belirli bir plan çerçevesinde şekillendirilmesi
3. Öğretim süreci boyunca kuralların sarmal bir yapı oluşturacak şekilde sunulması
4. Hedef yapıların sezdirme yoluyla öğrencilere kazandırılması
5. Dil bilgisi yapılarının farklı fonksiyonlarının örnekler üzerinden öğrencilere aktarılması
6. Öğrenilenlerin pekiştirilmesi için hem sınıf içi hem de sınıf dışı öğrenme ortamlarında kullanılacak etkinliklerin hazırlanması ve uygulanması
7. Öğrencilere öğrendiği yapıları kullanma imkânı sunulması,
8. Hedef dile yönelik farkındalık oluşturulması
9. Öğrencilerin belirli bir seviyeye geldikten sonra üretme ve dönüştürme yeteneğini kullanarak bildiği yapılardan hareketle yeni cümleler oluşturmasına yardımcı olunması

gerektiği üzerinde durmaktadır. Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimine yönelik ilkeler ve dil bilgisinde dikkat edilmesi gereken hususlar incelendiğinde dil bilgisi

öğretiminin içeriğini etkileyen bazı faktörler bulunduğu görülmektedir. Pilancı ve Saltık (2018, s. 123-124) bu faktörleri; *hedef dilin tipolojik özellikleri, hedef kitlenin yaş grubu, hedef kitlenin dil düzeyi, dil kullanım alanları, temalar, bağlam ve kazanımlar* olarak sıralamaktadır. Bu noktadan hareketle dil bilgisi öğretiminde; öğretim sürecinin planlanması, sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve öğretimde kullanılacak materyallerin doğru bir şekilde hazırlanması, seçimi ve kullanılması için bu faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir. Kınay (2015, s. 247), dil bilgisi öğretiminde kullanılan materyallerin sadece bilgi vermek amacıyla değil, öğretilen bilgilerin geliştirilmesi ve diğer becerilerle beraber olacak şekilde kullanılması aşamasında da etkili olduğunu dile getirmektedir. Yücel (2022, s. 240) de yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin bütün becerileri olduğu gibi dil bilgisini de kapsadığını ve bu materyallerden özellikle elle tutulan, dokunulan ve pratik bir şekilde kullanılabilenlerin öğretim sürecinde büyük bir önem taşıdığını belirtmektedir.

Yabancı dil öğrenme ortamlarında kullanılan materyaller arasında ise birinci sırayı ders kitapları ve yardımcı kitaplar almaktadır. Ders kitaplarında bulunan her şeyin (metin, fotoğraf, şekil vb.) öğrenciler için birer malzeme olma özelliği taşıdığı (Çelik, 2018, s. 793), özellikle de dil bilgisi öğretimi sırasında ders kitaplarından yararlandığı görülmektedir. Öğrencilerin dil bilgisi kullanım becerisinin geliştirilmesi, öğrenilenlerin pekiştirilmesi, öğrenilen yapıların öğrenciler tarafından uygulamaya dökülmesi noktasında ders kitaplarında yer alan etkinliklerden faydalanılmaktadır. Bu bağlamdan hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış olan ders kitaplarında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin dilin kullanım boyutunu ne derece içerdiğinin belirlenmesinin ve bu etkinliklerde hangi dil işlevlerine yer verildiğinin tespit edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış olan ders kitaplarında bulunan dil bilgisi etkinliklerinde hangi dil işlevlerine yer verildiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış olan ders kitapları ve dil bilgisi öğretimine yönelik alanyazında birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu araştırmalarda ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel boyutunun incelendiği bir çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla ortaya konan çalışma, bu yönüyle diğer araştırmalardan ayrılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış olan ders kitaplarında bulunan dil bilgisi etkinliklerinde hangi dil işlevlerine yer verildiğinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimsek'e göre (2013: 217) doküman analizinde temel amaç, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir. Creswell'e göre (2013, s. 204) nitel araştırmaya yönelik olarak doküman; bir mülakat, bir gözlem veya bir metin dokümanı olabilir.

Veri Toplama Aracı ve Analizi

Bu çalışmanın araştırma nesnesini, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında dil bilgisi öğretimi için özel olarak hazırlanmış olmasından dolayı “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1-A2-B1” ve “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi B2-C1” kitapları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’nda (TYDÖP) yer alan dil işlevleri ve dil bilgisi yapılarından hareketle “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi” kitaplarında yer alan dil bilgisi etkinlikleri/uygulamaları, dil işlevleri açısından doküman analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada dil işlevlerinin kategorileri belirlenirken TYDÖP’te yer alan dil işlevleri esas alınmıştır. Çekici (2021, s. 42) gerçek iletişim durumlarında sözcelerin genellikle birden fazla işlev taşıdığını bu nedenle de dil işlevlerine yönelik araştırmalarda sözcelerin “göndericinin amacı”, “içerik”, “bağlam”, “ortaya çıkan etki” gibi ölçütler göz önünde bulundurularak çözümlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Buradan hareketle kitaplarda incelenen uygulamalarda yer alan her örneğin birden fazla işlev taşıyabileceği göz önüne alınmalıdır. Söz gelimi, uygulamalarda örnek olarak alınan bir cümle hem *şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/ bilgi isteme* işlevi taşıırken hem de *gereklilik bildirme* işlevi taşıyabilmektedir. Bu nedenle çalışmada, uygulamalarda incelenen her örnek kazandırılmak istenen yapıyı işaret ettiği düşünülerek sadece bir işleve dâhil edilmiştir. Dil işlevleri yönünden incelenen Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitaplarında toplamda 1761 dil işlevinin yer aldığı tespit edilmiştir. İncelemeler neticesinde elde edilen veriler bulgular bölümünde tablolar hâlinde sunulmuştur.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış olan “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi” kitaplarında yer alan dil bilgisi uygulamalarındaki iletişimsel dil işlevleri incelenmiş ve ulaşılan bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur. Seviyelere yönelik olarak hazırlanan tablolarda; kitaptaki dil bilgisi uygulamalarında yer alan dil işlevlerine, işlevlerin sıklık oranlarına, bu işlevlerin kitapta hangi dil bilgisi yapılarıyla verildiğine, TYDÖP’te hangi dil bilgisi yapısı ile eşleştiğine ve kitaptaki dil bilgisi uygulamalarından seçilen örneklere yer verilmiştir.

Çalışmanın Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A1 seviyesine yönelik olarak elde edilen bulguları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A1 seviyesinde yer alan dil işlevleri

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Nesneler/varlıklar hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Ünsüz yumuşaması -Cins ad, özel ad -İyelik -Ek Fiil Geniş /	-Soru ifadeleri -Bulunma hâli eki -DA var/ -DA yok, -mI? Evet, var. Hayır, yok -mI?/değil, -Belirtme hâli eki -Çokluk eki	-Bu bir kitaptır. (s. 25, uyg. 4) -Selma, Rus değildir. (s.48, uyg.7) -Senin yurdun uzak mı? (s.49, uyg.8)	74	37,94

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
	Şimdiki Zaman				
Şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Ünsüz yumuşaması -Cins ad, özel ad -Ek Fiil Geniş / Şimdiki Zaman	-Şimdiki zaman -Zaman zarfı (Şimdi) -Yönelme hâli eki -Bulunma hâli eki -Ayrılma hâli eki	-Kedi ağaçta çıkıyor. (s. 25, uyg. 6) -Ben oturuyorum. (s.60, uyg. 1) -Şimdi ders çalışıyor musun? (s.62, uyg. 7)	68	34,87
Nesne/ kişi/ durumla ilgili varlık/yokluk bildirme	-Ünsüz yumuşaması -İyelik ve Ünlü Düşmesi -Ek Fiil Geniş / Şimdiki Zaman	-mI? Evet, var. Hayır, yok.	-Benim kedim yok. (s. 25, uyg. 4) - Evde süt .....? (s.48, uyg. 6) -Bizim sürücü belgemiz ..... mu? (s.48, uyg. 6)	13	6,66
Kendini tanıtmaya	-Ünsüz yumuşaması -Cins ad, özel ad -Ek Fiil Geniş / Şimdiki Zaman	-Kişi zamirleri, -İyelik ekleri/ Sahiplik, Ek fiil geniş zaman (I. Teklik), -Şimdiki zaman -İlgi Zamiri (Benim-Benimki/Alı'ninki...)	-Ben Rusya'tan geliyorum. (s. 25, uyg. 6) -Benim Adım Sonya! (s. 30, uyg. 2) -Ben on sekiz yaşında... (s.46, uyg. 3)	13	6,66
Geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Görülen Geçmiş Zaman	-Görülen Geçmiş Zaman -Zarflar (zaman) -Ek fiil belirli geçmiş zamanı -Soru ifadeleri -Zaman Zarfları	-Dün gece iyi uyudun mu? (s.67, uyg. 3) -Ders başlamadı mı? (s.67, uyg. 3) -Ödevini yaptın mı? (s.67, uyg. 3)	8	4,10

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Sahip oldukları hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Ünsüz yumuşaması -Ek Fiil Geniş / - Şimdiki Zaman	-İyelik ekleri/ Sahiplik -İlgi Zamiri (Benim-Benimki/Alı'ninki...)	-Gözlüküm kırıldı. (s. 25, uyg. 4) -..... ofisim Kızılay'da. (s. 38, uyg. 3) -..... telefonun çok pahalı. (s. 38, uyg. 3)	7	3,58
Yer/mekân hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Cins ad, özel ad -Ek Fiil Geniş / Şimdiki Zaman	-Neresi? -Yönelme hâli eki -Bulunma hâli eki -Ayrılma hâli eki -Soru ifadeleri -Yer ve Konum ifadeleri -Zarflar -DAki	-Sizin yurd'unuz nerede? (s. 30, uyg. 2) -Biz şimdi Ankara'da..... (s. 46, uyg. 3) -Yolcular istasyonda. (s.47, uyg. 5)	7	3,58
Hava durumu hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Ek Fiil Geniş / Şimdiki Zaman -Görülen Geçmiş Zaman	-Soru ifadeleri (Nasıl?), -Yapım ekleri: -II/-sİz -Yeterlilik (-Abil-) olasılık anlamı	-Bu gece hava bulutlu. (s.47, uyg. 5) -Hava yağışlı değil. (s.48, uyg. 7) -Yağmur dindi mi? (s.67, uyg. 3)	4	2,05
Tanışma	-Ek Fiil Geniş / Şimdiki Zaman	-Nereli?	-Siz nereli.....? (s. 46, uyg. 3)	1	0,51

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde, Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A1 seviyesindeki dil bilgisi uygulamalarında 9'u farklı olmak üzere toplamda 195 iletişimsel dil işlevinin tespit edildiği görülmektedir. Tablodan hareketle bu seviyede en çok yer verilen dil bilgisi işlevlerinin; *nesnel/varlıklar hakkında bilgi verme-bilgi isteme* (%37,94), *şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%34,87), *nesnel/kişi/durumla ilgili varlık/yokluk bildirme* (%6,66) ve *kendini tanıtmaya* (%6,66) olduğu görülürken en az yer verilen işlevlerin *hava durumu hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%2,05) ve *tanışma* (%0,51) olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A2 seviyesine yönelik olarak elde edilen bulguları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A2 seviyesinde yer alan dil işlevleri

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Hâl ekleri - Tamlamalar -Zamirler -Öğrenilen geçmiş zaman -Yeterlilik fiili	-Görülen Geçmiş Zaman (-DI) -Duyulan Geçmiş Zaman (-miş)	-Müdür ben ..... kızdı. (s. 94, uyg. 1) -Yeni bir güneş gözlüğü aldım. (s. 97, uyg. 1) -Geçen akşamki filmi beğenmişler mi? (s. 131, uyg. 4)	77	20,53
Zaman hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Saat Kaç / Ne Zaman?	-Saatlerle ilgili dil ifadeleri -Soru ifadeleri -A kadar	-Bugün kaçta kalktın? [07:00] (s. 89, uyg. 2) -Baban eve kaçta döndü? [19:40] (s. 89, uyg. 2) -Eylülden, temmuza kadar TÖMER'de okudu. (s. 98, uyg. 5)	45	11,99
Fiyat/miktar/ölçü hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Zamirler	-Belirsizlik zamirleri/sıfatları (birkaçı, birçoğu, çoğu, bazı, hepsi, hiçbiri ...)	-Birkaçı başarılı oldu. (s. 120, uyg. 6) -Pek çok dairede kiracı var. (s. 121, uyg. 1) -Kimi çalışanlara ödül verdik. (s. 121, uyg. 1)	42	11,19
Rutinler hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Hâl ekleri -Geniş zaman -Yeterlilik fiili	-Geniş zaman -Sıklık zarfları (her zaman, daima, genellikle, sık sık, bazen, ara	-Her sabah saat 6.30'da ..... (s. 150, uyg. 1)	29	7,73

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
		sıra, nadiren, hiçbir zaman, asla)	-Her sabah kahvaltı yapar mısın? (s. 152, uyg. 6) -Akşamları çay içer misiniz? (s. 152, uyg. 7)		
Planlarını/ tasarılarını/ hayallerini anlatma	-Gelecek zaman -Yeterlilik fiili	-Gelecek Zaman -Gelecek Zaman Zarfları	-Akşam beni arayacak. (s. 140, uyg. 5) -Yüzme kursuna gidecek misin? (s. 141, uyg. 7) -Yaz tatilinde gelecek. (s. 163, uyg. 2)	27	7,19
Şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Hâl ekleri - Tamlamalar -Zamirler	-Şimdiki zaman (-yor) - (Ünlü daralması) - Zaman zarfı (Şimdi) -Hâl ekleri	-Ayşe çiçek topluyor. (s. 99, uyg. 7) -Ben, ... bekliyorum. (s. 120, uyg. 4) -Olga'nın kitaplarını taşıyorum. (s. 122, uyg. 2)	26	6,93
Yeterlilik bildirme	-Yeterlilik fiili	-Yeterlilik fiili	-Mehmet bu soruyu çözebildi mi? (s. 163, uyg. 3) -Bu soruları çözebilirim. (s. 164, uyg. 5) -Ödevler çok fazla, yarına kadar bitiremem. (s. 164, uyg. 5)	23	6,13

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Yer-konum hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	-Hâl ekleri - Tamlamalar -Zamirler	-Şimdiki zaman (-yor)-(Ünlü daralması) -Hâl ekleri -Nerede? (burada-şurada-orada) -Neresi? (burası-şurası, orası)	-Evin önü..... arabalar var. (s. 95, uyg. 5) -Giriş kapısı nerede? (s. 97, uyg. 1) -Gazete bayisi sağda. (s. 97, uyg. 1)	17	4,53
Nesne/ Kişi/ Durumla İlgili Varlık/Yokluk Bildirme	-Hâl ekleri -Zamirler	-mI? Evet var. Hayır yok	-Cebim..... yirmi lira var. (s. 95, uyg. 5) -Bende kırmızı kalem yok. (s. 99, uyg. 6) -..... televizyon var. (s. 120, uyg. 4)	16	4,26
Rica etme	-Yeterlilik fiili	-Yeterlilik fiili	-Bana biraz borç verebilecek misin? (s. 163, uyg. 3) - Lütfen, tuzluğu uzatabilir misin? (s. 164, uyg. 5) -Kapıyı kapatabilir misin? (s. 165, uyg. 6)	11	2,93
Duyguları ifade etme	-Hâl ekleri - Tamlamalar -Zamirler	-Olumlu-olumsuz ifadeler (seviyorum/ sevmiyorum)	-Çocuklar..... çok seviyorum. (s. 94, uyg. 2) -Ben karanlık..... çok korkarım. (s. 95, uyg. 5) -Çocuklar ..... hoşlanıyor.	10	2,66

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
			(s. 120, uyg. 4)		
İşaret etme	-Zamirler	-Bu, şu, o	-Şu eşyaları çöpe atıyorum. (s. 121, uyg. 9) -Bu tabloları aldım. (s. 121, uyg. 9) -Şu gömleği ütüle. (s. 121, uyg. 9)	9	2,39
İhtimal/olasılık/ tahmin belirtme	-Yeterlilik fiili	-Yeterlilik fiili	-Hava bulutlu, yarın yağmur yağabilir. (s. 164, uyg. 5) -Bugün çok işim var, eve geç dönebilirim. (s. 164, uyg. 5) -Dün biraz kötüydü, hasta olabilir mi? (s. 165, uyg. 6)	8	2,13
Uyarıda bulunma	-Yeterlilik fiili	-Yeterlilik fiili	- Kapalı mekânlarda sigara içemezsin. (s. 164, uyg. 5) -Bu saatte dışarı çıkamazsınız! (s. 164, uyg. 5) - Bilgisayarımı izinsiz kullanamazsın! (s. 164, uyg. 5)	7	1,86
Betitleme	-Hâl ekleri - Tamlamalar -Zamirler	-Temel niteleyiciler	-Masa örtüsü çok kirli. (s. 97, uyg. 1) -Biz..... işlerimiz oldukça iyi.	6	1,59

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
			(s. 119, uyg. 3) -Herkesin notları kötü. (s. 122, uyg. 2)		
Karşılaştırma	-Hâl ekleri -Zamirler	-DAn daha -Üstünlük: En	-İstanbul Ankara'dan daha kalabalıktır. (s. 98, uyg. 5) -Ben senden daha yetenekli bir insanım. (s. 98, uyg. 5) -İstanbul en kalabalık şehrimizdir. (s. 99, uyg. 7)	4	1,06
Yönerge verme	-Hâl ekleri -Zamirler	-Basit emir cümleleri	-Kitap..... aç! (s. 94, uyg. 2) -Lütfen ..... bak. (s. 120, uyg. 4) -Bizim telefonumuzu kullan. (s. 122, uyg. 2)	3	0,79
İzin verme/isteme	-Yeterlilik fiili	-Yeterlilik fiili	-Geç kaldım, derse girebilir miyim? (s. 163, uyg. 3) -Dersten erken çıkabilir miyiz? (s. 165, uyg. 6) -Matematik kursuna katılabilirsiniz. (s. 165, uyg. 6)	3	0,79
Olayları sıralama	- Hâl ekleri	-DAn önce, -DAn sonra	-Ders... sonra maç... gidiyorum. (s. 95, uyg. 5)	2	0,53

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
			-Dersten sonra maça gittik. (s. 98, uyg. 5)		
Bir durumun/olayın başlangıcı hakkında bilgi isteme/bilgi verme	- Hâl ekleri	-DAn beri	-Dünden beri Ali'yi görmedim. (s. 98, uyg. 5) -Bir haftadan beri hastayım. (s. 98, uyg. 5)	2	0,53
Tercih bildirme	-Hâl ekleri	-mAk istemek/-mAYI sevmek	-Biz bu araba..... istiyoruz. (s. 94, uyg. 2)	1	0,26
Nezakat ifadelerini kullanma	-Hâl ekleri	-Teşekkür etme/ teşekkürle karşılık verme	-Ben sana teşekkür ediyorum. (s. 94, uyg. 2)	1	0,26
Hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Geniş zaman	-Geniş zaman	-Televizyon izlemekten hoşlanırsınız mı? (s. 152, uyg. 7)	1	0,26
Kendini tanıtmak	-Hâl ekleri	-Görülen geçmiş zaman	-Ben 1988'... Bosna... doğdum. (s. 98, uyg. 4)	1	0,26
Gerekçeleştirme	-Hâl ekleri	-Niçin?/Neden? (...) Çünkü (...)	-Çok sigara içmekten hasta oldum. (s. 98, uyg. 5)	1	0,26
Talep etme	-Zamirler	-mAk istemek	-Senin projeye bakmamı istiyorum. (s. 122, uyg. 2)	1	0,26
Beğenilerini ifade etme	- Zamirler	-mAYI sevmek -beğenmek	- Onun arabasını beğendim. (s. 122, uyg. 2)	1	0,26
Yorumlama	Yeterlilik fiili	-Geniş zaman	- Film hakkında konuşuyoruz. (s. 163, uyg. 2)	1	0,26

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

Tablo 2'deki verilere göre Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A2 seviyesindeki dil bilgisi uygulamalarında 28'i farklı olmak üzere toplamda 375 iletişimsel dil işlevinin bulunduğu belirlenmiştir. Kitabın bu seviyesinde en çok yer verilen dil bilgisi işlevlerinin; *geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%20,53), *zaman hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%11,99) ve *fiyat/miktar/ölçü hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%11,19) olduğu görülürken en az yer verilen işlevlerin *tercih bildirme* (%0,26), *nezaket ifadelerini kullanma* (%0,26), *hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,26), *kendini tanıtmaya* (%0,26), *gerekçeleştirme* (%0,26), *talep etme* (%0,26), *beğenilerini ifade etme* (%0,26), ve *yorumlama* (%0,26) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B1 seviyesine yönelik olarak elde edilen bulguları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B1 seviyesinde yer alan dil işlevleri

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
76 Geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	-Basit Kipler -Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı -Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -Şimdiki ve Geniş Zamanın Hikâyesi ve Rivayeti	-Arkadaşlarım iki hafta önce beni hastanede ziyaret et..... (s. 196, uyg. 1) -Beni anlamaya çalışmadı. (s. 202, uyg. 1) -Rektör dünkü konuşmasında, 2013 yılının mezunlarını ..... (s. 205, uyg. 3)	57	14,07
Gereklilik bildirme	-Gereklilik kipi -Basit Kipler	-mAlI/-mAk lazım/-mAk gerek /-mAk şart -Gereklilik+Hikâye (-mAlı(y)DI)	-Bilgisayarımı şarj etmeliyim. (s. 179, uyg. 7) -Günde üç elma yemem gerek. (s. 201, uyg. 13) -Bu programı izlemeliyim. (s. 208, uyg. 9)	54	13,33
Şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Basit Kipler -Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması -Zarflar	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar	-Yağmur hâlâ yağ..... (s. 196, uyg. 1) -Biz şimdi programımıza başlıyor..... (s. 199, uyg. 8) -Çok uyudum ama yine de şimdi kendimi iyi ..... (s. 206, uyg. 4)	37	9,13

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
İstek bildirme	-Emir-İstek Kipi -Dilek-Şart Kipi -Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -mAsInI istemek	-Bana oralardan bahset. (s. 191, uyg. 3) -Şu pastadan bir dilim de ben yesem anneciğim? (s. 196, uyg. 5) -Haydi! Biraz yürüyüş yapalım. (s. 201, uyg. 13)	36	8,88
Betimleme	-Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması -Zarflar	-Temel niteleyiciler -Temel soru ifadeleri	-..... bir kış günü kimseye haber vermeden evden kaçmış. (karlı) (s. 249, uyg. 2) -Yolda gördüğümüz ..... adam bize adresi güzelce tarif etti. (yardımsever) (s. 249, uyg. 2) -Çocuk sessizce köşede annesini bekliyordu. (s. 260, uyg. 1)	25	6,17
Rutinler hakkında bilgi isteme/bilgi verme	- Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar	- Babam her gün elli sayfa kitap oku..... (s. 196, uyg. 1) -Her kış kaymaya gideriz. (s. 197, uyg. 2) -Biz, her yaz misafirlerimizi yazlıkta ..... (ağırlarız) (s. 205, uyg. 3)	20	4,93
Tavsiye etme	-Gereklik kipi -Emir/İstek Kipi -Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -mAll/-mAk lazım/-mAk gerek	-Derdini anlatmalısın. (s. 179, uyg. 7) -Bir de bu filmi izle. (s. 201, uyg. 13) -Bu olayı kafana takmamalısın. (s. 207, uyg. 8)	19	4,69
Planlarını/ tasarılarını/ hayallerini anlatma	-Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar	-Ben önümüzdeki yıl bir dil kursuna yazıl..... (s. 196, uyg. 1) -Küçük kız gelecek hafta da buraya gelecek. (s. 199, uyg. 10)	19	4,69

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
			-Bu bölgede büyük bir atılım yapacaklar. (s. 202, uyg. 1)		
Zaman hakkında bilgi verme/bilgi isteme	-Basit Kipler -Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması -Zarflar	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -E doğru, -A karşı, -A değil/ -A dek, - A kadar -Hikâye-Rivayet Bileşik Zamanlar	-İstanbul'da ...gün kalmak istiyorsunuz? (Kaç) (s. 249, uyg.2) -Gece yarısına kadar telefonla konuşuyor (s. 260, uyg.1) -Ankara'dan İstanbul'a yolculuk.....sürüyor? (s. 261, uyg. 5)	19	4,69
Koşul/şart bildirme	-Dilek-Şart Kipi -Basit Kipler -Ek Fiilin Şartı	-Şart Kipi -Şart Kipinin Hikâyesi ve Rivayeti	-Biz bir araya gel..... sorunlarımızı çözeceğiz. (s. 195, uyg. 3) -Eğer havalar böyle ol.... her gün gezmeye çıkarız. (s. 196, uyg. 1) -Çok kitap okusan okuma hızın artacak. (s. 196, uyg. 5)	15	3,70
İzlenimleri anlatma	-Basit Kipler -Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması -Zarflar	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -Şimdiki ve Geniş Zamanın Hikâyesi ve Rivayeti -Sıfat Fiiller -Bağlama uygun bağlaçlar ve edatlar	-Saçındaki toka-sana çok yakışmış. (s. 197, uyg. 2) -Lokantadan enfes kokular yükseliyordu. (s. 250, uyg. 1) -Otobüsten ilk Meral inmişti, sonra Zeynep sevinçle otobüsten indi. (s. 261, uyg.6)	12	2,96
Yer/mekân hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması	-DAki -Zarflar (Yer-yön) (içeri, dışarı vb.)	-Sınıfta bir cüzdan var. O cüzdan kimin? (s. 251, uyg. 3) -Dolabımda güzel bir hediye var. O hediye senin için. (s. 251, uyg. 3) -.....girmek için önce kapıyı çalmalıydınız. (s. 261, uyg. 5)	10	2,46

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Emretme	-Emir/İstek Kipi -Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar	- Bu evrakları hemen bölüm başkanına götür! (s. 191, uyg. 4) - Hemen, bu listeyi tamamla. (s. 197, uyg. 2) -Çabuk bu evi terk et! (s. 201, uyg. 13)	9	2,22
Rica etme	-Emir/İstek Kipi -Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -Abil	-Ne olur sen de bu geziye katıl. (s. 191, uyg. 4) -Lütfen bana yardım et. (s. 191, uyg. 4) -Siz lütfen bunu bize yapma..... (s. 199, uyg. 8)	8	1,97
Fiyat/miktar/ölçü hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması	-Belirsizlik zamirleri/ sıfatları (birkaçı, birçoğu, çoğu, bazı, hepsi, hiçbiri ...)	-İlaç, hastaların pek çoğunda yan etkilere neden oldu. (s. 252, uyg. 4) -Yolculardan biri şoförle kavga etti. (s. 252, uyg. 4) -İşletmelerin bazıları belediye tarafından kapatılmış. (s. 253, uyg. 4)	8	1,97
Dilek/temenni bildirme	-Dilek-Şart Kipi -Basit Kipler	-Eğer/Keşke	- Keşke onunla tanışsam! (s. 196, uyg. 5) -Keşke - siz de yanımızda olsanız. (s. 197, uyg. 2) -Keşke ben de sizinle aynı şehirde .... (yaşasam) (s. 198, uyg. 4)	6	1,48
Yeterlilik bildirme	-Basit Kipler	-Yeterlilik fiili	-Uygulayabilir. (s. 198, uyg. 6) -Bu soruyu çözemedim. (s. 202, uyg. 1) -Bu sonuca sevinemedim. (s. 202, uyg. 1)	5	1,23

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Benzetme	-Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması	-Benzetme ve karşılaştırma edatları (gibi, kadar)	-Kömür gibi kara gözleriyle bana bakıyor. (s. 251, uyg. 2) -Gül gibi kırmızı yanaklı çocuk sevimli sevimli dolaşıyordu. (s. 251, uyg. 2)	4	0,98
Yer-yön, adres hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Zarflar	-Zarflar (Yer-yön) (içeri, dışarı, aşağı vb.)	-Hastaneye gitmek için .....git, sola dön. (ileri) (s. 260, uyg. 2) -Müdürü görmek için yukarı çıkmalısınız. (s. 261, uyg. 4)	4	0,98
Teklifte Bulunma - Kabul etme - Reddetme - Onaylama	-Emir/ İstek Kipi -Basit Kipler	-İstek/dilek kipi	-Bu e-postayı göndereyim mi? (s. 191, uyg. 5) -Biraz yürüyüş yapalım mı? (s. 191, uyg. 5)	4	0,98
80 Bir durumun/olayın başlangıcı hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	-Basit Kipler	-dır /-Dan beri	-Amcamlar üç yıldır bu binada otur..... (s. 196, uyg. 1) -Sen aylardır bize ..... (uğramıyorsun) (s. 198, uyg. 4) -Ben yirmi dakikadır seni ..... (bekliyorum) (s. 205, uyg. 3)	4	0,98
Zorunluluk Bildirme	-Gereklilik kipi	-mAlI/-mAk lazım/-mAk gerek /-mAk şart -Gereklilik+Hikâye (-mAlı(y)DI)	- Ben, projeyi iki gün içinde tamamla ..... (s. 177, uyg. 3) -Hafta sonuna kadar bu ödevi..... (tamamlamalıyım) (s. 197, uyg. 4) -Bu ilaca devam etmemelisin. (s. 207, uyg. 8)	3	0,74
Öneride bulunma	-Gereklilik kipi -Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar	-Bence bu konuda bir uzmandan ..... (yardım al- / o) (s. 178, uyg. 5)	3	0,74

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
		-Fakat, ancak, ama, veyahut -mAll/-mAk lazım/-mAk gerek	-Derslerde yeni yöntemler ..... (dene- / siz) (s. 178, uyg. 5) -Bazı uzmanlar, kışın bitki çaylarını içmemizi ..... (öneriyor) (s. 205, uyg. 3)		
Duygularını ifade etme	-Basit Kipler	-mAyI sevmek /-mAktAn hoşlanmak/-mAk istemek	- Annem yüzmekten ..... (nefret eder) (s. 198, uyg. 4) - Bu davranışlarından nefret ediyoruz. (s. 202, uyg. 14)	3	0,74
Gerekçelendirme	-Basit Kipler -Zarf lar	-Zarf fiiller	-Para vermek için çantasını kurcalıyor ama küçük kız çoktan sahilin sonuna ulaşıyor. (s. 199, uyg. 10) -Geç kaldığım için hoca kızdı. (s. 261, uyg. 4)	3	0,74
İhtimal/olasılık bildirme	-Basit Kipler -Zarf lar	-Varsayalım ki/ varsayıyorum/ diyelim ki -Kesinlikle/mutlaka -mAll	-Acaba kime yardım edecek?, (s. 199, uyg. 10) -Bizi duymuş olmalı. (s. 201, uyg. 13) -Faturalarımı .....bugün ödemeliyim. (mutlaka) (s. 261, uyg. 5)	3	0,74
Kişisel görüş bildirme	-Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -mAyI seviyorum. -Bile, sanki, yalnız, ne var ki, aksine -İsim fiiller	-Bütün bunlara sen sebep oldun. (s. 199, uyg. 8) -Sanki tüm dertlerinden kurtuluyor. (s. 199, uyg. 10)	2	0,49
Çıkarımda bulunma	-Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -Sanırım/galiba	-Sanırım ilerideki üzgün genç kızın, onun yardımına ihtiyacı var. (s. 199, uyg. 10) -Arkadaşımın kafası karışmış. (s. 202, uyg. 1)	2	0,49

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Şikâyet/yakınma bildirme	-Basit Kipler	-Bağlaçlar	-Ne dinler ne konuşur! (s. 202, uyg. 14) -Biraz da ben konuşayım. (s. 202, uyg. 14)	2	0,49
Beğenilerini ifade etme	-Basit Kipler	-Beğenmek/sevmek	-Bu mevsime bayılıyorum. (s. 202, uyg. 14) -Sen, internetten alışveriş yapmaya..... (bayılıyorsun) (s. 205, uyg. 3)	2	0,49
Tekrarlama	-Basit Kipler	-Yine	-İşte bugün de küçük kız yine sahilde. (s. 199, uyg. 10)	1	0,24
Doğrudan/dolaylı anlatma	-Basit Kipler	-Diyor/demiş	-Küçük kızın güler yüzü, genci çok etkiliyor ve "Sen, ne kadar güzel gülüyorsun!" diyor. (s. 199, uyg. 10)	1	0,24
Nesne/ kişi/ durumla ilgili varlık/yokluk bildirme	-Basit Kipler	-Var/yok, değil	-Param yok değil. (s. 202, uyg. 14)	1	0,24
Tahmin etme/öngörüde bulunma	-Basit Kipler	-A1 ve A2'de Öğrenilen Kip ve Zamanlar -Geniş Zamanın Şartı ve İstek Kipinin Hikâyesi -İstemek/söylemek/ iddia etmek/ öngörmek	-İleride beni anlayacaksın. (s. 202, uyg. 1)	1	0,24
Hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Basit Kipler	-Geniş zaman -Sıklık zarfları	-Ben kişisel gelişim kitaplarını çok ..... (severim) (s. 206, uyg. 4)	1	0,24
Tercih etme	-Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması	-İsim fiiller -Zarf fiiller	-Yaşadığı ..... olayı kimseyle paylaşmak istemedi. (kötü) (s. 249, uyg. 9)	1	0,24
Ulaşım ve ulaşım araçları hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Sıfatlar ve Sıfat Tamlaması	-Soru ifadeleri (Nereye? Nerede? Nereden? Ne ile?)	-Keçiören'den okula metroyla geliyorum. (ney ile?) (s. 261, uyg. 4)	1	0,24

Tablo 3'te yer alan veriler incelendiğinde, Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B1 seviyesindeki dil bilgisi uygulamalarında 37'si farklı olmak üzere toplamda 405 iletişimsel dil işlevinin bulunduğu saptanmıştır. Kitabın bu seviyesinde en çok yer verilen dil bilgisi işlevlerinin; *geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%14,04), *gereklik bildirme* (%13,33), *şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%11,99) ve *istek bildirme* (%8,88) olduğu belirlenirken en az yer verilen işlevlerin *tekrarlama* (%0,24), *doğrudan/dolaylı anlatma* (%0,24), *nesnel/ kişisel durumla ilgili varlık/yokluk bildirme* (%0,24), *tahmin etme/öngöründe bulunma* (%0,24), *hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,24), *tercih etme* (%0,24), *ulaşım ve ulaşım araçları hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,24) olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B2 seviyesine yönelik olarak elde edilen bulguları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B2 seviyesinde yer alan dil işlevleri

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Sıralama - süreçleri anlatma	-Fiilimsiler -Birleşik Zamanlar -Kelime Yapımı -Fiil Çatısı -Birleşik Fiiller	-Fiilimsiler -mAdAn önce/ -dİktAn sonra -ArdI, -yordu, -ken, -mAktAyken, -mAksIzIn, -cAsInA, -DIğIndA, -DIğI sırada, -DIğI zaman -Bağlaç ve edatlar	-Yağmur yağmadan önce hava kapandı. (s. 47, uyg. 7) -Otobüs ..... tesislerinde mola verince yolcular lokantaya koştu. (s. 48, uyg. 10) -Sınava hazırlanacakken misafir geldi. (s. 56, uyg. 8)	89	23,05
Betimleme	-Fiilimsiler -Birleşik Zamanlar -Kelime Yapımı -Birleşik İsimler	-Birleşik zamanlar -Fiilimsiler	-Yıkılan binaların yerine bir ay içerisinde yenileri yapıldı. (s. 47, uyg. 7) -Kedi koşarak evden fırladı. (s. 125, uyg. 1) -Bu bölgenin sıcakkanlı ve güler yüzlü insanları bize soğuk bir gül şerbeti ikram ediyor. (s. 144, uyg. 1)	61	15,80
Geçmiş olaylar/durumlar hakkında bilgi	-Fiilimsiler -Birleşik Zamanlar	-Birleşik Zamanlar	-Çocukken karanlıktan çok korkmuşum. (s. 110, uyg. 1)	47	12,17

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
isteme/ bilgi verme	-Kelime Yapımı -Fiil Çatısı		-Çocukken komşumuzun bahçesindeki elmalardan yer... (s. 110, uyg. 3) -Tüm ağaçlar çiçek açmıştı. (s. 110, uyg. 4)		
Doğrudan/dolaylı anlatma	Doğrudan Dolaylı Anlatım	-DiğInI söyledi/söylemiş, -AcAğInI söyledi/söyler vb.	-Hocam "Sana güveniyorum." dedi. (s. 60, uyg. 1) -Müdürüm "Hemen ofise gelmelisin." dedi. (s. 61, uyg. 3) -Doktor hastaya "Mideniz bulanıyor mu?" diye sordu. (s. 63, uyg. 7)	35	9,06
Gerekçelendirme	-Fiilimsiler -Birleşik Zamanlar -Kelime Yapımı -Birleşik Fiiller	-AcAğI için, - AcAğından, mAdİğI sürece -DiğI için, -dAn dolaylı -mAsI durumunda/hâlinde, dİğI takdirde	-Bu yüzden geçmiş yıllara göre insanlar dil öğrenmek için büyük çabalar harcıyor. (s. 45, uyg. 1) -Yağmur yağdığı için yerler ıslak. (s. 51, uyg. 5) -Erken çıkmalıydık, çabuk hazırlanamadım. (-DiğI için) (s. 116, uyg. 3)	23	5,95
Gelecek olaylar/durumlar hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	-Fiilimsiler -Birleşik Zamanlar -Fiil Çatısı -Birleşik İsimler	-Büyük ihtimalle, muhtemelen, mümkün, -AcAğInI düşünüyorum -AcAksA, AcAksA bile	-Sınav saat 10' da başlayacakmış. (s. 112, uyg. 5) -Mezun olunca burada çalışacağım. (s. 115, uyg. 2) -Anlaşmayı bugün imzalayacak. (s. 135, uyg. 3)	22	5,69
İzlenimleri anlatma	-Fiilimsiler -Kelime Yapımı -Fiil Çatısı	-Edatlar: Meğerse, mademki ... -Fiilimsiler	-Bir program izledim. / O program çok etkileyiciydi. (s. 48, uyg. 9) -Kuşlar ötüş..... sanki dans ediyorlardı	21	5,44

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
	-Birleşik Fiiller		(s. 55, uyg. 7) -Simit..... mis gibi kokan taze simitleri tezgâhına yerleştirdi. (s. 126, uyg. 6)		
Koşul/şart bildirme	-Birleşik Zamanlar -Kelime Yapımı	-Yeterlilik Fiilinin Şart Birleşik Zamanlı Çekimleri (-sAyDI, -IrsA)	-Sabah erken kalk..... beni de uyandır. (s. 112, uyg. 7) -Sınavı geç..... çok seviniriz. (s. 113, uyg. 9) -Dikkat etmezsen kaza olacak. (s. 125, uyg. 1)	15	3,88
Şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/ bilgi isteme	-Birleşik Zamanlar	-Şimdiki zaman	-Sabahları süt içiyorum. (s. 114, uyg. 1) -Müzik dinliyor. (s. 126, uyg. 5) -Çocuklar ağaçların dallarını kırıyorlar. (s. 136, uyg. 7)	10	2,59
Bir durumun/olayın başlangıcı hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Fiilimsiler	-All, -DiğİndAn beri	-Okul biteli onu bir daha görmedim. (s. 50, uyg. 3) -Mehmet'le tanışalı dört ay oldu. (s. 50, uyg. 4) -Bu dizi film başlayalı iki ay oldu. (s. 51, uyg. 4)	8	2,07
İhtimal/olasılık hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Birleşik Zamanlar -Birleşik İsimler -Birleşik Fiiller	Yeterlilik fiili	-..... yağabilir evden çıkarken yanına şemsiyeni almayı unutma. (s. 144, uyg. 3) -İş görüşmesi için sizi haftaya ... (arayabilirim) (s. 145, uyg. 2)	7	1,81
Karşılaştırma	-Fiilimsiler -Birleşik İsimler	-Oranla, nispetle, kıyasla -Pekiştirme sıfatları	-Sınavı kazanmasa da artık sınava girebilmişti, bu bile ona yeterdi. (s. 46, uyg. 3)	5	1,29

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
		-Karşıtlık edatları -e rağmen, mAsInA rağmen - sA ...-da -sA bile -dİğİ için - mAktAnsA, ...	-Başlangıç kötü olsa da sonuç iyi görünüyordu. (s. 46, uyg. 3) -..... ev kiralari bakımından diğeri semtlere göre uygun. (Batıkent) (s. 144, uyg. 3)		
Kişisel görüş bildirme	-Fiilimsiler	-Kelimedede Yapı -mİş olman lazım -Fiilimsiler -Fiilde Çatı (İşteşlik – Dönüşlülük)	-Giyinişiniz, duruşunuz, bakışınız herkes tarafından incelenir. (s. 46, uyg. 5) -Yeni işe, ortama, arkadaşlara alışma, onları tanıma biraz zaman alır. (s. 46, uyg. 5) -Herkes sizi bir şekilde değerlendirmeye çalışır. (s. 46, uyg. 5)	5	1,29
Tanıtma (olaylar, olgular, kişiler)	-Fiilimsiler	-Dir	-Yeni bir işe başlamak zor bir süreçtir. (s. 46, uyg. 5) -Otelimizde bir gecelik konakla..... ücreti kahvaltı dahil 50 liradır. (s. 47, uyg. 6) -Her toplumun kendine has batıl inanışları vardır. (s. 47, uyg. 8)	5	1,29
Gereklilik Bildirme	Birleşik Zamanlar	-mAllydİ	-Daha az kahve içmeliydin. (s. 110, uyg. 1) -Çiçeği haftada iki kez sulamalıydınız. (s. 112, uyg. 5)	3	0,77
Şikâyet/ yakınma bildirme	-Fiilimsiler -Fiil Çatısı	-	-Biz yağmur bekle..... neredeyse 10 cm kar yağdı! (s. 49, uyg. 2) -Son otobüs de kaçtı. (s. 134, uyg. 2)	3	0,77

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
Beğenilerini ifade etme	-Fiilimsiler	-mAyI sevmek -mAktAn hoşlanmak	-Bir şeyler tamir et..... çok severim (s. 55, uyg. 7) -Spor yap..... çok hoşlanırım. (s. 55, uyg. 7)	3	0,77
Tavsiye etme	-Fiilimsiler	Gerekliklik Kipi	-Elektrik faturasını geciktir..... ödemelisin. (s. 55, uyg. 7) -Uzmanlar antibiyotik kullananların eşzamanlı olarak greyfurt suyu içmemelerini tavsiye ediyorlar. (s. 145, uyg. 1)	3	0,77
Çıkarımda bulunma	Birleşik Zamanlar	-Bağlaç ve edatlar -Fiilimsiler -Birleşik zamanlar	-Beni aramışmış, yalan söylüyor, telefonum hep açıldı. (s. 113, uyg. 11)	2	0,51
Zaman hakkında bilgi isteme/bilgi verme	Birleşik Zamanlar	Zaman ifadeleri	-Saat sekize doğru yola çıkmalıyız. (s. 115, uyg. 2) -Yalancının mumu yatsıya kadar yanar. (s. 125, uyg. 1)	2	0,51
Tercih Bildirme	-Fiilimsiler	-mAyI tercih etmek	-Son zamanlarda gençler ..... için araba yarışlarını tercih ediyorlar. (s. 48, uyg. 10) -Farklı farklı insanlarla sohbet et..... tercih ederim. (s. 55, uyg. 7)	2	0,51
Duyguları ifade etme	-Fiilimsiler -Birleşik Zamanlar	-Kelimedede Yapı	-Komşularıma selam ... mutlu oluyorum. (s. 47, uyg. 1) -Keşke hiç tartışmasaydınız. (s. 113, uyg. 11)	2	0,51
Tezlik		-	-Oğlum, bakkaldan bize iki ekmek ... (aliver) (s. 145, uyg. 2)	2	0,51

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	Yüzde %
			-Yakaladığım kuş elimden ... (kaçıverdi) (s. 145, uyg. 2)		
Sürerlik	Birleşik Fiiller	-	-Çocuk okulun ilk günü ailesinin ardından ... (bakakalmış) (s. 145, uyg. 2)	2	0,51
Duyuru yapma	-Fiilimsiler	-	-Dal...dersleri için tecrübeli yüz... hocaları aranıyor. (s. 47, uyg. 6)	1	0,25
Dilek/temenni bildirme	-Fiilimsiler	-	-Ülkenize ..... gidin, hayırlı yolculuklar! (s. 49, uyg. 1)	1	0,25
Ekleme	-Fiilimsiler	Bağlaçlar	-Kadınlar aynı anda hem evi temizle..... hem çocuklarına bakabilirler. (s. 49, uyg. 2)	1	0,25
Eleştiride bulunma	Birleşik Zamanlar	-sAydI	-Hasta olmasa.... seninle birlikte gelecek... (s. 110, uyg. 3)	1	0,25
Pişmanlık bildirme	Birleşik Zamanlar	-sAydI	-Keşke ona vurmasaydın. (s. 110, uyg. 1)	1	0,25
Zorunluluk bildirme	Birleşik Zamanlar	-mAllydI	-Sırrımı anlatmamalıydın. (s. 110, uyg. 2)	1	0,25
Meslekler hakkında bilgi isteme/bilgi verme	Kelime Yapımı	Yeterlilik fiilinin basit zamanlı çekimleri	-Tiyatro sanatçılığı çok eğlenceli bir meslek. (s. 127, uyg. 8)	1	0,25
Teklifte bulunma-onaylama-reddetme	Kelime Yapımı	-	-..... eğer sen de müsaitsen birlikte alışveriş yapalım. (s. 144, uyg. 3)	1	0,25
Hitap etme	Kelime Yapımı	-	-..... benim tatlı oğlum! (s. 144, uyg. 3)	1	0,25

Tablo 4'teki verilerden hareketle, Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B2 seviyesindeki dil bilgisi uygulamalarında 34'ü farklı olmak üzere toplamda 386 iletişimsel dil işlevinin bulunduğu tespit edilmiştir. Kitabın bu seviyesinde en çok yer alan dil bilgisi işlevlerinin; *sıralama-süreçleri anlatma* (%23,05), *betimleme* (%15,80), *geçmiş olaylar/durumlar hakkında bilgi isteme, bilgi verme* (%12,17) ve *doğrudan/dolaylı anlatma* (%9,06) olduğu belirlenirken daha az yer verilen işlevlerin *duyuru yapma* (%0,25), *dilek/temenni bildirme* (%0,25), *ekleme* (%0,25), *eleştiride bulunma* (%0,25), *pişmanlık bildirme*

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

(%0,25), zorunluluk bildirme (%0,25), meslekler hakkında bilgi isteme/bilgi verme (%0,25), teklifte bulunma-onaylama-reddetme (%0,25), hitap etme (%0,25) olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Çalışmanın Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının C1 seviyesine yönelik olarak elde edilen bulguları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi Kitabı C1 seviyesinde yer alan dil işlevleri

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
İzlenimleri anlatma	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam - Zaman Kayması -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Gördüğüm / anladığım kadarıyla epey kilo vermişsin. (s. 166, uyg. 10) -Odaya girdiğimde bir de ne göreyim. (s. 182, uyg. 1) -Hayat çok garip, bazıları gülerken bazıları ağlıyor. (s. 186, uyg. 7)	53	13,25
Gerekçeleştirme	Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Türkçe bilmediğim ..... çok zorluk çektim. (s. 163, uyg. 4) -Ona teşekkür etmelisin, çünkü sana çok yardım etti. (s. 167, uyg. 11) -Yüz yüze konuşamadığımız ..... birbirimizi anlamadık. (s. 170, uyg. 3)	44	11
Görüş bildirme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam - Zaman Kayması -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Öğretmene ..... öğrenciler günde en az üç saat çalışmalı. (s. 164, uyg. 4) -Öğrencilere ..... ders saatleri çok uzun. (s. 170, uyg. 3) -Sana göre ben bu iş de başaramam.	33	8,25

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
			(s. 176, uyg. 10)		
Şikâyet/yakınma bildirme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam - Zaman Kayması -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Karşıma her zaman bir sorun ..... çıkıyorsun. (s. 163, uyg. 5) -Konuştu da konuştu, başım ağrıdı. (s. 173, uyg. 5) -Verilen vaatlerin hiçbiri yerine getirilmedi. (s. 203, uyg. 2)	33	8,25
Zaman hakkında bilgi isteme/bilgi verme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Sabaha doğru yola çıkmalıyız. (s. 162, uyg. 2) -Üç haftadan ... ailemle görüşmüyorum. (s. 165, uyg. 6) -Üç saat ..... birlikte vakit geçirdik. (s. 170, uyg. 3)	31	7,75
Betitleme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Hasta, ferah ..... temiz bir odaya yatırılmıştı. (s. 165, uyg. 5) -Yere düşen ekmeği usulca eğilip aldı. (s. 193, uyg. 3) -Eliyle işaret ederek çocuklarını yanına çağırdı soluk yüzlü adam. (s. 196, uyg. 9)	20	5
Ekleme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri	-Yemekte en sevdiğim arkadaşımı da gördüm. (s. 162, uyg. 2)	18	4,50

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
		-Cümle Türleri	-Türkçeyi de İngilizceyi de anadili gibi konuşuyor. (s. 173, uyg. 5) -Gelirken benim için bir hırka ya da ceket getirebilir misin? (s. 180, uyg. 6)		
Açıklama isteme/açıklama yapma	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-..... anlamadınız, niçin tekrar sormuyorsunuz? (s. 163, uyg. 5) -..... sana zarar veriyor, niçin halâ onunla arkadaşsın? (s. 166, uyg. 9) -Hava sıcaklığı sıfırın altında eksi sekiz derece imiş. (s. 203, uyg. 2)	15	3,75
Karşılaştırma	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Ablam, beni..... meraklı değildir. (s. 165, uyg. 8) -Senin kadar sabırlı değilim. (s. 170, uyg. 2) -Ablam, çocuklarla anlaşma konusunda benden daha iyidir. (s. 194, uyg. 6)	14	3,50
İhtimal/olasılık/tahmin belirtme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam - Zaman Kayması -Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Öğrenciler bunalmış gibi. (s. 174, uyg. 7) -Cüzdanın mutfak masasında olacak. (s. 182, uyg. 1) -Galiba ..... masanın üzerinde unuttum. (s. 194, uyg. 5)	14	3,50

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
	-Cümlenin Ögeleri				
Sıralama-süreçleri anlatma	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Mezun olduktan sonra yurt dışına gideceğim. (s. 167, uyg. 12) -Sorulara hızlıca göz attıktan sonra cevap vermeye başladı. (s. 186, uyg. 8) -Yaklaşık iki yıla yakın bir zamandır Ankara'da oturuyorlar. (s. 202, uyg. 1)	13	3,25
Geçmiş olaylar/durumlar hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam-Zaman Kayması -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Ailem bana hep doğru yolu gösterdi. (s. 175, uyg. 8) -Eve geç gidince annem küplere binerdi. (s. 186, uyg. 8) -Eskiden ara sıra onu ziyaret ederdim, yürüyüşe çıkardık. (s. 194, uyg. 6)	12	3
Duyguları İfade Etme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Seni ne kadar özlediğimi bilemezsin. (s. 162, uyg. 2) -Eyvah, sınav tarihini kaçırmışım! (s. 169, uyg. 2) -Babam geleceğini söyledi, dört gözle onu bekliyorum. (s. 186, uyg. 8)	12	3
Karşıtlık oluşturma	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları	-Ödevlerini yapmıyor ancak dersi iyi dinliyor.	12	3

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
	-Anlam Bakımından Kelimeler	-Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	(s. 169, uyg. 2) -Sabaha kadar çalışmama rağmen elimdeki dosyaları bitiremedim. (s. 178, uyg. 13) -Görünüşte çok katıydı ancak kalbi yumuşacıktı. (s. 186, uyg. 7)		
Sahip oldukları hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Masadaki para bizim değil. (s. 170, uyg. 1) -Beyaz otomobil sizin mi? (s. 170, uyg. 1) -Yerdeki silgi senin mi? (s. 170, uyg. 1)	9	2,25
Uyarıda bulunma	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam - Zaman Kayması -Anlam Bakımından Kelimeler -Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Resmî belgeler kurşun kalem ile imzalanmaz. (s. 162, uyg. 1) -Söylediklerine dikkat edeceksin. (s. 182, uyg. 2) -..... kendi işine baksın lütfen. (s. 204, uyg. 5)	8	2
Benzetme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Yarışma birincisinin zehir gibi zekâsı var. (s. 162, uyg. 3) -Dünden beri yemek yemedim, kurt ..... acıktım. (s. 165, uyg. 5) -Kuzu ..... sessizce oturuyorlar. (s. 170, uyg. 3)	6	1,50

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
Gereklilik bildirme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Bana karşı her zaman dürüst olmalısın. (s. 169, uyg. 2) -Bugünkü işi ben ve sen yapmalısınız. (s. 202, uyg. 1) -En kısa sürede .... durumunuzu gösteren bir belge getirmelisiniz. (s. 203, uyg. 4)	6	1,50
Gelecek olaylar/durumlar hakkında bilgi isteme/ bilgi verme	-Fiillerde Anlam - Zaman Kayması	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Üç hafta sonra ülkeme dönüyorum. (s. 182, uyg. 1) -Yemekten arta kalanı yarın yeriz. (s. 182, uyg. 1) -Başarılı öğrenciler yılsonunda diploma alıyor. (s. 182, uyg. 2)	5	1,25
Küçümseme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Önce kendin işini yap da sonra bana akıl ver. (s. 173, uyg. 5) -Az ye de biraz kilo ver. (s. 173, uyg. 5) -Abarttı da abarttı küçücük problemi! (s. 173, uyg. 5)	4	1
Yönerge verme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Bu yolu doğru takip edin. (s. 175, uyg. 8) -Aşağıdaki cümlede geçen zarfları bulunuz. (s. 184, uyg. 2) -Siz de kendi ülkenize ..... bir yemeği tanıttınız.	4	1

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
			(s. 203, uyg. 2)		
Yer-yön/adres hakkında bilgi isteme,/bilgi verme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Bölgenin kuzeyine doğru ilerliyoruz. (s. 175, uyg. 8) -Tatilden sonra eve doğru yola koyulduk. (s. 175, uyg. 9)	4	1
Yorumlama/ Değerlendirme	Edat/Bağlaç /Ünlem -Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Fark ettim ..... çiçekler bile sevgiyle büyüyor. (s. 163, uyg. 5) -Yeni bir araba satın alacağız, ne var ki ... (s. 164, uyg. 1)	3	0,75
Şart/koşul bildirme	Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-..... spor yapmazsan, sağlıklı bir şekilde kilo veremezsin. (s. 163, uyg. 5) -Doğru tekniği bilersen yüzerken yorulmazsın. (s. 175, uyg. 8)	3	0,75
Tavsiye etme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Biraz daha derslerinle ilgilen ..... yıl sonunda rahat et. (s. 165, uyg. 7) -Biraz sakın ol da sonra karar ver. (s. 173, uyg. 5)	3	0,75
Yaklaşıklık belirtme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Sınava on on beş kadar kişi katılmış. (s. 171, uyg. 2) -Tavana kadar kitap yığmışlar. (s. 171, uyg. 2)	3	0,75

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
Ulaşım ve ulaşım araçları hakkında bilgi isteme/bilgi verme	Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Okula her sabah metro ile gelirim. (s. 162, uyg. 1) -Uçak ile seyahat etmekten keyif alıyorum. (s. 169, uyg. 1)	2	0,5
Nesne/ kişi/ durumla ilgili varlık/yokluk bildirme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Sende bana ait eşyalar var. (s. 162, uyg. 2) -Evde eski kiracılara ..... bazı eşyalar var. (s. 165, uyg. 8)	2	0,5
Tercih bildirme	- Edat/Bağlaç /Ünlem -Fiillerde Anlam - Zaman Kayması	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Türkiye'den başka ülke tercih etmedim. (s. 172, uyg. 4) -Hızlı trenle yolculuk yapmayı tercih ediyorum. (s. 182, uyg. 2)	2	0,5
Rutinler hakkında bilgi isteme/bilgi verme	-Fiillerde Anlam - Zaman Kayması	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Her sabah sınıfa geç geliyorum. (s. 182, uyg. 1) -Her salı kardeşiyle birlikte parka gidiyor. (s. 182, uyg. 2)	2	0,5
Şimdiki olaylar/durumlar hakkında bilgi verme/ bilgi isteme	-Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Çok acıktım, karnım zil çalıyor. (s. 186, uyg. 8) -Ailem burnumda tütüyor. (s. 186, uyg. 8)	2	0,5

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students According to Language Functions

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
Eleştiride bulunma	Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Sonunda ..... cevap verebildi. (s. 193, uyg. 2) -..... seviyorsun, ancak üretmeyi sevmiyorsun. (s. 194, uyg. 5)	2	0,5
Tehdit etme	- Edat/Bağlaç /Ünlem	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Okula gitme de göreyim. (s. 173, uyg. 5)	1	0,25
Tahmin etme/Öngörüde bulunma	-Fiillerde Anlam - Zaman Kayması	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Sınav sonuçları yarına açıklanır. (s. 182, uyg. 1)	1	0,25
Tanıtmaya	-Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Türkiye, 26'ya 45 doğu meridyenleri arasında yer alır. (s. 184, uyg. 2)	1	0,25
Talep Etme	-Anlam Bakımından Kelimeler	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Bu günlerde elim dar, borcumu ertelese de olur mu? (s. 186, uyg. 8)	1	0,25
İstek belirtme	-Cümlelerin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları	Son model bir ..... satın almak istiyor.	1	0,25

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

İletişimsel Dil İşlevleri	Kitaptaki Dil Bilgisi Yapıları	Programda Eşleşen Dil Yapıları	Örnekler ve Sayfa Numaraları	Sıklık Sayısı	%
		-Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	(s. 194, uyg. 5)		
Çıkarımda bulunma	Cümlenin Ögeleri	-Anlatım Bozuklukları -Yazım ve Noktalama -Resmî kalıp ifadeleri -Cümle Türleri	-Telaşla sokağa fırlayan insanlar depremin yaşattıklarını yıllarca unutamayacaklardı. (s. 196, uyg. 9)	1	0,25

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde, Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının C1 seviyesindeki dil bilgisi uygulamalarında 38'i farklı olmak üzere toplamda 400 iletişimsel dil işlevinin bulunduğu tespit edilmiştir. Kitabın bu seviyesinde en çok yer alan dil bilgisi işlevlerinin; *izlenimleri anlatma* (%13,25), *gerekçelendirme* (%11), *görüş bildirme* (%8,25) ve *şikâyet/yakınma bildirme* (%8,25) olduğu belirlenirken daha az yer verilen işlevlerin *tehdit etme* (%0,25), *tahmin etme/öngörüde bulunma* (%0,25), *tanıtma* (%0,25), *talep etme* (%0,25), *istek belirtme* (%0,25), *çıkarımda bulunma* (%0,25) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

98

Sonuç ve Tartışma

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış olan ders kitaplarında bulunan dil bilgisi etkinliklerindeki dil işlevlerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmış olan bu çalışmada "Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi" kitaplarında yer alan dil bilgisi uygulamalarındaki iletişimsel dil işlevleri incelenmiş ve elde edilen veriler bulgular bölümünde sunulmuştur. Çalışmanın bu bölümünde ise bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Dil öğretiminde, dilin işlevleri genellikle rica etmek, özür dilemek, şikâyet etmek, bir şeyi veya kendisini savunmak gibi davranış kategorileri biçiminde algılanır (Kılıç, 2002, s. 31). Çalışmada dil işlevlerinin kategorileri belirlenirken TYDÖP'te yer alan dil işlevleri esas alınmıştır. Dil işlevleri yönünden incelenen Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitaplarında toplamda 1761 dil işlevinin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu işlevlerin dağılımı; A1 seviyesinde 9'u farklı olmak üzere 195, A2 seviyesinde 28'i farklı olmak üzere 375, A2 seviyesinde 37'si farklı olmak üzere 405, B2 seviyesinde 27'si farklı olmak üzere 386, C1 seviyesinde ise 38'i farklı olmak üzere 400 olacak şekildedir. Dağılımlar incelendiğinde B2 seviyesi hariç, seviyeler ilerledikçe farklı ve aynı işlevlerin kullanım sayısında düzenli bir artışın bulunduğu görülmektedir. Bunun temel sebebinin ise seviyeler ilerledikçe öğrenilen dil bilgisi yapılarına paralel olarak kullanılan dil işlevlerinin de arttığı

ve örnek sayısının çoğaldığı gösterilebilir. B2 seviyesindeki işlev sayısının B1 ve C1'e oranla daha düşük olmasının ise bu seviyede diğerlerine oranla daha çok dil bilgisi yapısına ve konu anlatımına yer verilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim Doğumğaç (2017) Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitapları ile diğer dil öğretim setlerini karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmasında, B2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konularına Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitaplarında diğer setlere oranla daha çok yer verildiğini tespit etmiştir. Alanyazındaki bu çalışmanın sonucu, bu çalışmada ulaşılan sonucu destekler niteliktedir.

Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A1 seviyesinde en çok yer verilen dil bilgisi işlevinin; *nesnel/varlıklar hakkında bilgi verme-bilgi isteme* (%37,94) olduğu; en az yer verilen işlevlerin ise *hava durumu hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%2,05) ve *tanışma* (%0,51) olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle A1 seviyesinde "tanışma"nın ana temalardan biri olduğu düşünüldüğünde *tanışma* işlevine az yer verilmesinin bu seviye için bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu seviyede öğrencilerin temel iletişim ihtiyaçları göz önüne alındığında TYDÖP'te A1 seviyesinde verilen *vedalaşma, izin isteme-onaylama, yakın çevresini tanıtmaya, meslekler hakkında bilgi verme/bilgi isteme, hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme, sipariş alma/sipariş verme, kişisel görüş bildirme, tercih bildirme, konaklama/rezervasyon hakkında bilgi isteme/bilgi verme, etkinlikler hakkında bilgi isteme/bilgi verme* gibi işlevlere yer verilmemiş olması dikkat çekmektedir. Altıparmak (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde adres sorma ve yol tarif etme gibi günlük konuşmalara ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Karatay ve Kaya (2019) ise çalışmalarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde özellikle temel düzeyde, günlük yaşamda sıklıkla kullanılan temel söz varlığının ve dil bilgisi yapılarının kazandırılmasına yönelik öğrenme konularına yer verilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Bu noktadan hareketle bu seviyede yer verilmemiş olan dil işlevlerinin konulara dâhil edilmesinin faydalı olabileceği görülmektedir.

Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının A2 seviyesindeki dil bilgisi uygulamalarında en çok yer verilen dil bilgisi işlevinin *geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%20,53) olduğu belirlenmiştir. Bu durumun temel sebebinin bu seviyede kazandırılmak istenen dil yapılarından biri olan duyulan geçmiş zamana yönelik uygulamalara ve cümlelere daha çok yer verilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu seviyede en az yer verilen işlevlerin ise *tercih bildirme* (%0,26), *nezaket ifadelerini kullanma* (%0,26), *hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,26), *kendini tanıtmaya* (%0,26), *gerekçelendirme* (%0,26), *talep etme* (%0,26), *beğenilerini ifade etme* (%0,26), *ve yorumlama* (%0,26) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu işlevlerden *kendini tanıtmaya* gibi işlevlerin A1 seviyesinde yer alan konularda verilmiş olduğu; *gerekçelendirme, talep etme, beğenilerini ifade etme ve yorumlama* işlevlerinin ise üst seviye dil bilgisi yapılarını kullanmayı gerektirdiği düşünülecek olursa bu seviyede az yer almasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra kitaptaki dil bilgisi uygulamalarında, TYDÖP'te A2 seviyesinde verilen *etkinlikler hakkında bilgi isteme/bilgi verme, kutlama/tebrik etme, duyuru yapma, meslekler hakkında bilgi isteme, bilgi verme, örneklendirme, telafi etme, ima etme* gibi işlevlere yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle bu seviyede eksik olan dil işlevlerine etkinliklerde yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aydın (2014),

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerinin duyuruları anlamaya ihtiyaç duyduklarını tespit etmiştir. Alanyazındaki bu sonuç, hazırlanan çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B1 seviyesinde en çok yer verilen dil bilgisi işlevinin; *geçmiş olaylar/ durumlar hakkında bilgi verme/bilgi isteme* (%14,04) olduğu belirlenirken en az yer verilen işlevlerin *tekrarlama* (%0,24), *doğrudan/dolaylı anlatma* (%0,24), *nesnel kişi/ durumla ilgili varlık/yokluk bildirme* (%0,24), *tahmin etme/öngörüde bulunma* (%0,24), *hobiler/ilgi alanları hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,24), *tercih etme* (%0,24), *ulaşım ve ulaşım araçları hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,24) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kitaptaki dil bilgisi uygulamalarında, TYDÖP'te B1 seviyesinde verilen *selamlaşma-tanışma-vedalaşma, duyuru yapma, kültürler hakkında bilgi isteme, bilgi verme, sipariş verme/sipariş alma, örneklendirme, eleştiride bulunma, ima etme* gibi işlevlere yer verilmediği görülmüştür.

Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının B2 seviyesinde en çok yer alan dil bilgisi işlevinin; *sıralama-süreçleri anlatma* (%23,05), olduğu belirlenirken daha az yer verilen işlevlerin *duyuru yapma* (%0,25), *dilek/temenni bildirme* (%0,25), *ekleme* (%0,25), *eleştiride bulunma* (%0,25), *pişmanlık bildirme* (%0,25), *zorunluluk bildirme* (%0,25), *meslekler hakkında bilgi isteme/bilgi verme* (%0,25), *teklifte bulunma-onaylama-reddetme* (%0,25), *hitap etme* (%0,25) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak bu seviyedeki dil yapıları göz önüne alındığında *pişmanlık bildirme, zorunluluk bildirme, teklifte bulunma-onaylama-reddetme* gibi işlevlere daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çekici (2021) de çalışmasında TYDÖP'te *ikna etme, teklifte bulunma, davet etme, uyarıda bulunma, tavsiye etme, öneride bulunma, ricada bulunma, izin isteme, onaylama, kabul etme, reddetme* gibi dil işlevlerinin öğretilmesi gerektiğini belirtmekte ve söz konusu dil işlevlerine öğrencilerin ihtiyaç duyduğunu dile getirmektedir. Alanyazındaki bu sonucun çalışmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Buna ek olarak kitaptaki dil bilgisi uygulamalarında, TYDÖP'te B2 seviyesinde verilen *değerlendirme, özetleme, ima etme, örneklendirme, söz sırası alma, delillendirme* gibi işlevlere yer verilmediği görülmüştür. Bu seviyede bahsi geçen dil işlevlerinin uygulamalara dâhil edilmesi gerektiği söylenilebilir.

Gazi Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler İçin Dil Bilgisi kitabının C1 seviyesinde en çok yer alan dil bilgisi işlevlerinin; *izlenimleri anlatma* (%13,25), *gerekçelendirme* (%11), *görüş bildirme* (%8,25) ve *şikâyet/yakınma bildirme* (%8,25) olduğu; bu durumun öğrencilerin artık belirli bir dil seviyesine ulaşmış olmalarından dolayı üst düzey dil bilgisi yapılarını rahatlıkla kullanabilmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu seviyede daha az yer verilen işlevlerin *tehdit etme* (%0,25), *tahmin etme/öngörüde bulunma* (%0,25), *tanıtma* (%0,25), *talep etme* (%0,25), *istek belirtme* (%0,25), *çıkarımda bulunma* (%0,25) olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra kitaptaki dil bilgisi uygulamalarında, TYDÖP'te C1 seviyesinde verilen *teknolojik/bilimsel konular hakkında bilgi isteme/bilgi verme, değerlendirme, özetleme, ima etme, örneklendirme, söz sırası alma, delillendirme* gibi işlevlere yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlardan hareketle, dil bilgisi öğretiminin temel amacının dil bilgisini iletişim sırasında kullanıma koyabilmek ve öğrencilerin bilinmeyen dil kurallarının farkına

varabilmelerini sağlamak olduğu söylenebilir (Göçen ve Okur, 2014, s. 336). Diğer bir deyişle dil bilgisi öğretiminde kuralları ezberlemek veya ezberletmek yerine hedef dilin bütün iletişim ortamlarında, bağlama uygun olacak şekilde kullanılmasının sağlanması; hedef dilin bağlam içindeki kullanımına yönelik farkındalık kazandırılması öncelik taşımaktadır. Durmuş (2013, s. 227) dil öğretiminde bağlamın göz ardı edilerek öğrencilere birbirinden bağımsız örneklerin sunulmasının öğretilen dilin kullanımından ziyade dil hakkında parça parça bilgileri edindirmek olduğunu; yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretilirken yapıların birbiriyle ilişkilendirilmeden verilmesi yerine dilin üretimsel yönünün öğrencilere kavratılarak dilin kullandırılması gerektiğini ifade etmektedir. Bir dilin kavratılmasının ise ancak iletişim esnasında hedef dile ait yapıların farklı işlevlerde kullanılabilceğı farkındalığının öğrencilere kazandırılması ile mümkün olacağı görülmektedir. Bu noktadan hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış olan dil bilgisi öğretim materyallerinde iletişimsel dil işlevlerine dikkat edilmesi, dil bilgisi yapılarının çeşitli bağlamlar oluşturularak öğrencilere sunulması, öğrencilerin buldukları dil seviyesi göz önüne alınarak materyallerdeki dil işlevlerinin çeşitlendirilmesi gerektiğı düşünölmektedir.

Kaynakça

- Albayrak, F. (2022). Türkçe dil bilgisi öğretimine bütüncül bir yaklaşım: Dil bilgisiyle ilgili kazanımların program ve ders kitaplarındaki görünömleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(4), 829-857.
- Altıparmak, H. M. (2013). *Avrupa Diller Öğretimi Ortak Çerçeve Programı kapsamında işlevsel kavramsal yaklaşım temelli ihtiyaç analizi örneğı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Aydın, Y. (2014). *Erasmus yoğun dil kurslarında Türkçe öğrenen yabancılara yönelik bir ihtiyaç analizi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Bağçeci, B. ve Kılıç, M. (2012). Yabancı dil öğretiminde materyallerin tasarım ve hazırlama ilkeleri. Sarıçoban, A. ve Tavil, Z. M. (Ed.) *Yabancı dil öğretiminde Teknolojileri ve materyal tasarımı içinde*. Anı Yayıncılık.
- Benzer, A. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işlevsel dil bilgisi*. Pegem Akademi.
- Brown, R. D. ve Raza, K. (2019). Materials development in EALP legal writing courses. *Language Teaching Research Quarterly*, 15, 33-49.
- Bölükbaş Kaya, F. (2021). *Yabancılara Türkçe dil bilgisi öğretimi*. Kültür Sanat Basımevi.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Bütün, M.; Demir, S. B., Çeviri Ed.) Siyasal Kitapevi.
- Çelik, M. E. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantiklik ve otantik materyallerden yararlanma. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 7(21), 791-806.
- Çekici, Y. E. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından dil işlevleri*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretme sanatı*. Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. ve Altun, E. (Ed.) (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Yayınları.

Arat, Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarındaki Etkinliklerin Dil İşlevlerine Göre İncelenmesi

- Doyumğaç, İ. (2017). *Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adıyaman Üniversitesi.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Grafiker Yayınları.
- Erdem, İ. ve Bahşi, B. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimi. Erdem, İ. vd. (Ed.). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi içinde*. Pegem Akademi.
- Gazi Üniversitesi TÖMER (2015). *A1-A2-B1 Yabancılar için Türkçe dil bilgisi*.
- Gazi Üniversitesi TÖMER (2015). *B2-C1 Yabancılar için Türkçe dil bilgisi*.
- Göçen, G. ve Okur, A. (2014). Dil bilgisi eğitimi. Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed.). *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı içinde*. Grafiker Yayınları.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Nobel Yayıncılık.
- Howard, J. ve Major, J. (2004). Guidelines for designing effective English language teaching materials. *Proceedings from PAAL '9: Conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*. Kanagawa. Paal.
- İşcan, A. (2007). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 253-258.
- Karatay, H. ve Kaya, S. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisi için çerçeve program. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(2), 1-59.
- Kılıç, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim*. Papatya Yayıncılık.
- Kınay, E. D. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimi için materyal geliştirme. *E-Dil Dergisi*, 5, 243-260.
- Kurnaz, H. (2020). Dil bilgisi öğretimi. Özenç, E. G. ve Özenç M. (Ed.) *Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Pegem Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. MEB.
- Özbay, M. (2013). *Özel öğretim yöntemleri II (2. bs.)*. Öncü Kitap.
- Pilancı, H. ve Saltık, O. (2018). Yabancılara Türkçe öğretiminde dil bilgisi içeriğini etkileyen faktörler: A1, A2 Düzeyleri. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(9), 122-149.
- Richards, J. (2006). Materials development and research – making the connection. *RELC Journal*, 37(1), 5-26.
- Sebzecioğlu, T. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe dilbilgisi öğretimi üzerine dilbilim temelli uygulamalar. *Kesit Akademi Dergisi*, 2(3), s. 97-112.
- Şimşek, N. (2002). *Derste eğitim teknolojisi kullanımı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Thornbury, S. (2002). *How to teach grammar*. Essex: Pearson Education Limited.
- Tomlinson, B. (2013). *Developing materials for language teaching*. Bloomsbury.
- Yalın, H. İ. (2010). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Pegem Yayınları.

Arat, Analysing the Activities in Turkish Grammar Books Designed for Foreign Students
According to Language Functions

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs.). Seçkin.

Yücel, D. (2022). Yabancılara Türkçe öğretiminde bir materyal geliştirme örneği: Döndür-geç,
Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 6(25), 239-245.